

Ірина Костиря

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І. Зязюна, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”; Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-2967-4530
E-mail: superirina2016@ukr.net

Лариса Філіпенко

кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та педагогіки Харківського національного автомобільно-дорожнього університету; Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-3065-2929
E-mail: larafilipenko@gmail.com

**ЛІДЕРСЬКА ПОЗИЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ**

Анотація: в статті розкрито поняття лідерської позиції майбутнього фахівця в контексті його зв'язків із особистісними якостями. Розглянуто останні дослідження, присвячені темі лідерської позиції. Уточнено, що лідерська позиція майбутнього фахівця представляє собою особистісне утворення, що включає в себе усвідомлення майбутнім фахівцем готовності до виконання ролі лідера та здатності до організаційного впливу на виробничий колектив, вона ґрунтується на лідерському потенціалі особистості й формується в процесі засвоєння лідерської ролі в різних життєвих ситуаціях, включаючи умови професійної сфери. Представлені результати дослідження лідерської позиції у майбутніх фахівців різних професійних спрямувань. Визначено, що більшість майбутніх фахівців характеризуються наявністю необхідних для розвитку лідерської позиції особистісних рис, але їхній досвід під час здобуття освіти не дає можливості приміряти на себе роль лідера, що чинить негативний вплив на їхню мотивацію розвитку лідерства.

Ключові слова: лідерство, лідерська позиція, майбутні фахівці, професійна підготовка, заклад вищої освіти.

Iryna Kostyria

PhD in pedagogical sciences, senior lecturer at pedagogy and psychology of social systems management department of the academician I. Ziaziuna, National Technical University “Kharkiv Politechnic Institute”; Kharkiv, Ukraine
E-mail: superirina2016@ukr.net

Larysa Filipenko

PhD in historical sciences, associate professor of philosophy and pedagogy department, Kharkiv National Automobile and Road University; Kharkiv, Ukraine
E-mail: larafilipenko@gmail.com

**LEADERSHIP POSITION AS A COMPONENT OF THE PERSONALITY
OF THE FUTURE SPECIALIST**

Abstract: the article reveals the concept of leadership position of the future specialist in the context of his connections with personal qualities. The latest research on the topic of leadership is

considered. It is specified that the leadership position of the future specialist is a personal education that includes awareness of the future specialist's readiness to play the role of leader and ability to organizational influence on the production team, it is based on leadership potential and is formed in the process of mastering leadership in various life situations, including conditions of the professional sphere. The results of the study of the leadership position of future specialists in various professional fields are presented. It is determined that most future professionals are characterized by the presence of personal traits necessary for the development of leadership, but their experience in the process of education does not allow to try on the role of leader, which negatively affects their motivation to develop leadership.

Key words: leadership, leadership position, future specialists, professional training, institution of higher education.

Ирина Костыря, Лариса Филипенко

ЛИДЕРСКАЯ ПОЗИЦИЯ КАК КОМПОНЕНТ ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА

Аннотация: в статье раскрывается понятие лидерской позиции будущего специалиста в контексте его связей с личностными качествами. Рассматриваются последние исследования, посвященные теме лидерской позиции. Уточняется, что лидерская позиция будущего специалиста представляет собой личностное образование, включающее в себя осознание будущим специалистом готовности к исполнению роли лидера и способности к организационному влиянию на производственный коллектив, основанное на лидерском потенциале личности и формируется в процессе усвоения лидерской роли в различных жизненных ситуациях, включая условия профессиональной сферы. Представлены результаты исследования лидерской позиции у будущих специалистов разных профессиональных направлений. Определено, что большинство будущих специалистов характеризуются наличием необходимых для развития лидерской позиции личностных черт, но их опыт в процессе получения образования не позволяет примерить на себя роль лидера, что негативно отражается на их мотивации развития лидерства.

Ключевые слова: лидерство, лидерская позиция, будущие специалисты, профессиональная подготовка, заведение высшего образования.

Iryna Kostyria, Larysa Filipenko

An extended abstract of the paper on the subject of:

“Leadership position as a component of the personality of the future specialist”

Problem setting. *The current stage of development of technology and social relations is characterized by the presence of constant dynamic changes, covering all human activities. Experts note that the pace of progress we are seeing today will lead to a complete change in the map of professions in ten years. But even now we see a whole layer of specialists of the so-called “creative industry” growing before our eyes. These people did not receive special education in their professional fields, but were able to see new opportunities and adapt to them, showing personal leadership. Leadership itself reflects the complex ability of the future specialist's personality to purposeful activity in conditions of uncertainty, when it is necessary to make decisions under the pressure of circumstances, as*

well as to take responsibility for others. Realization of personal and professional leadership is impossible without the formed leadership position of the future specialist. Leadership position is formed in the process of leadership practice in educational or practical activities, which contributes to the actualization of personal leadership qualities and consolidation of forms of leadership behavior. Existing research on the problem of leadership position of the future specialist indicates that it is not formed spontaneously during the receipt of higher education by students. It needs purposefully organized pedagogical conditions of formation and educational space. In this context, it is of particular interest to study the level of development of leadership in future professionals in

various fields in the context of their overall personal development.

Recent research and publications analysis. In recent years, the concept of leadership position is increasingly seen in the works of scientists as a necessary component of the personality of the future specialist.

In our work, we primarily rely on the definition of leadership position presented in the works of O. Romanovsky and colleagues. Researchers define a leadership position as “a personal education that includes the awareness of future professionals of readiness to play the role of leader and the ability to organizational influence on the production team, it is based on the leadership potential of the individual and is formed in the process of learning leadership in various life situations. professional sphere”. In their work, researchers present a detailed plan for the formation of the leadership position of the future engineer, which includes: leadership practice, development of independence in decision-making, use of elements of coaching in the educational process, stimulating activity and creativity of future professionals. Certain pedagogical conditions demonstrate the inseparability of personal growth of the future specialist and the development of his leadership position. The research itself, conducted under the leadership of O. Romanovsky, clearly shows that the leadership position is a component of the personality of the future specialist, aimed at success and self-realization in professional activities.

In the study of L. Shevtsova and colleagues, the structure of leadership competence was presented and substantiated. The researchers determined that the structural components of the leadership position include:

- motivational component (focus on mastering the leadership position; motivation to implement leadership behavior in practice; motivation to succeed);

- personal component (the presence of personal qualities: honesty, courage, openness, perseverance, a high level of emotional intelligence, ability to reflect, communication and organizational skills);

- cognitive component (developed cognitive intelligence, ability to complex and systematic thinking, analysis and synthesis, generalization of information);

- activity component (willingness to implement in practice those personality traits that deter-

mine the ability of the individual to leadership).

In the proposed structural model of leadership, all components are directly related to personal qualities, which once again proves the fact that leadership is a component of the personality of the future specialist, which is at the intersection of motivational, emotional, cognitive and volitional spheres.

Paper objective. The purpose of the article is to present the results of the study of the level of development of the leadership position of the future specialist as a component of his personality.

Paper main body. In order to determine the peculiarities of the development of the leadership position of future professionals, a study was conducted involving 111 applicants for the first level of higher education of the Kharkiv National Road University. The research was carried out within the discipline “Sociology and Political Science”, which was taught in the spring semester of 2020–2021 academic year for specialties: 051 Economics, 076 Entrepreneurship, trade and exchange activities, 071 Accounting and taxation.

Psychodiagnostic methods were used in the study, which were substantiated as tools for diagnosing leadership in the works of L. Shevtsova and I. Kostyra. In particular, the following methods were used: “Self-assessment of leadership”, “Self-assessment of bipolar effectiveness leadership”, “Diagnosis of leadership abilities”, Self-actualization questionnaire, Multifactorial questionnaire of leadership, Study of Machiavellian personality, Assessment of communicative and organizational abilities of personality, Study of motivation to succeed.

Comprehensive assessment using the above methods allows to determine the level of development of leadership position on the following indicators: motivational (motivation to succeed, focus on self-actualization, activity); personal (developed communication and organizational skills, high self-esteem of leadership qualities and abilities, a moderate level of Machiavellianism); activity (activity, ability to take responsibility).

The study showed that the vast majority of future professionals are characterized by the presence of necessary for the development of leadership position personality traits. But their experience in the process of obtaining education does not allow them to try on the role of a leader,

which negatively affects their motivation to develop leadership. As a result, most future professionals have an average level of leadership development, which reduces the chances of its manifestation in professional activities. The obtained results outline a range of tasks for modern pedagogy, namely in the field of creating conditions in educational institutions for leadership self-realization of future professionals.

Conclusions of the research. During the study, it was determined that the leadership position is a complex education, all components of which are closely related to the personality of the future specialist. Leadership can and should develop only in the context of general personal development. A number of scholars emphasize the

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний етап розвитку техніки та суспільних відносин характеризується наявністю постійних динамічних змін, що охоплюють всі види діяльності людини. Фахівці відмічають, що темпи прогресу, які ми спостерігаємо сьогодні призведуть до повної зміни карти професій вже за десять років. Дослідники фіксують, що вже зараз зростає цілий прошарок фахівців так званої "креативної індустрії". Ці люди не отримували спеціальну освіту зі своїх професійних напрямків, але змогли побачити нові можливості та адаптувалися до них, проявивши особистісне лідерство.

Відповідно до закону України "Про вищу освіту" та проекту Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки майбутні фахівці, що здобувають вищу освіту мають оволодівати й гнучкими навичками, які забезпечать їх здатність адаптуватися до реалій, що змінюються [3, 4]. До таких навичок належить і лідерство, як здатність до самоорганізації та організації інших у слідуванні до спільної мети.

Саме лідерство відображає комплексну здатність особистості майбутнього фахівця до цілеспрямованої діяльності в умовах невизначеності, коли необхідно приймати рішення під тиском обставин, а також брати на себе відповідальність за інших. Реалізація особистісного та професійного лідерства є неможливою без сформованої лідерської позиції майбутнього фахівця. Лідерська позиція формується під час відпра-

crucial role of leadership for the success of the modern specialist. The study showed that the vast majority of future professionals are characterized by the presence of necessary for the development of leadership position personality traits. But their experience in the process of obtaining education does not allow them to try on the role of a leader, which negatively affects their motivation to develop leadership. As a result, most future professionals have an average level of leadership development, which reduces the chances of its manifestation in professional activities. The obtained results outline a range of tasks for modern pedagogy, namely in the field of creating conditions in educational institutions for leadership self-realization of future professionals.

цювання навичок лідерства в освітній або практичній діяльності, що сприяє актуалізації особистісних лідерських якостей та закріпленню форм лідерської поведінки.

Існуючі на сьогодні дослідження, присвячені проблемі лідерської позиції майбутнього фахівця, вказують на те, що вона не формується стихійно під час отримання студентами вищої освіти. Вона потребує цілеспрямовано організованих педагогічних умов формування та освітнього простору. В цьому контексті особливий інтерес викликає дослідження рівня розвитку лідерської позиції у майбутніх фахівців різних професійних спрямувань в контексті їхнього загального особистісного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. В останні роки поняття лідерської позиції все частіше розглядається в роботах науковців як необхідний компонент особистості майбутнього фахівця.

В своїй роботі ми передусім спираємося на визначення лідерської позиції представлене в роботах О. Романовського. Дослідники визначають лідерську позицію як "особистісне утворення, що включає в себе усвідомлення майбутнім фахівцем готовності до виконання ролі лідера та здатності до організаційного впливу на виробничий колектив, вона ґрунтується на лідерському потенціалі особистості й формується під час засвоєння лідерської ролі в різних життєвих ситуаціях, включаючи умови професійної сфери" [5, с. 24]. В своїй роботі дослідники

представляють детальний план формування лідерської позиції майбутнього інженера, що включає в себе: практику лідерства, розвиток самостійності у прийнятті рішень, використання елементів коучингу в освітньому процесі, стимулювання активності та креативності майбутніх фахівців. Визначені педагогічні умови демонструють нерозривність особистісного зростання майбутнього фахівця та розвитку його лідерської позиції. Дослідження, виконанні під керівництвом О. Романовського, наочно свідчать про те, що лідерська позиція є компонентом особистості майбутнього фахівця, що спрямований на успіх та самореалізацію в професійній діяльності.

В дослідженні Л. Шевцової з колегами було представлено та обґрунтовано структуру лідерської позиції. Дослідники визначили, що до структурних компонентів лідерської позиції належать:

- мотиваційний компонент (спрямованість на оволодіння лідерською позицією; мотивація реалізації лідерської поведінки на практиці; мотивація досягнення успіху);

- особистісний компонент (наявність особистісних якостей: чесності, сміливості, відкритості, наполегливості, високого рівню емоційного інтелекту, здатності до рефлексії, комунікативні та організаційні здібності);

- когнітивний компонент (розвинений когнітивний інтелект, здатність до комплексного та системного мислення, аналізу та синтезу, узагальнення інформації);

- діяльнісний компонент (готовність реалізовувати на практиці ті особистісні риси, що обумовлюють здатність особистості до лідерства) [9].

В запропонованій структурній моделі лідерства всі компоненти прямо пов'язані з особистісними якостями, що ще раз доводить той факт, що лідерська позиція є компонентом особистості майбутнього фахівця, який знаходиться на перетині мотиваційної, емоційної, когнітивної та вольової сфери.

Бреус Ю. визначає лідерську позицію як "комплексне, відносно стійке, динамічне особистісне утворення, що характеризується певною системою ставлень людини до людей та до самої себе у складності соціальних відносин" [1]. Дослідниця виділяє зовнішній та внутрішній план прояву лідерської позиції. Зовнішній складник відображає лідерську

поведінку, що відповідає за змістом діяльнісному компоненту в моделі Л. Шевцової з колегами. Внутрішній же складник відображається у здатності до прийняття рішень, готовності брати на себе відповідальність, активній життєвій позиції. Визначені дослідницею компоненти також відображають особистісну психологічну природу лідерської позиції.

В роботах Є. Салімуліної, Н. Ряді, Дж. Рейчел лідерська позиція розглядається як здатність особистості займати керівну посаду та витримувати її тиск, а також отримувати схвалення від послідовників [6, 7, 8]. Таке трактування лідерської позиції, що притаманне західній науці, ми вважаємо дещо спрощеним. Але навіть в рамках такого спрощеного трактування очевидними стають важливість особистісних рис фахівця та прояв його лідерської поведінки для досягнення успіху в професійній діяльності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Аналіз останніх досліджень вказує на те, що: 1) серед дослідників існує згода щодо важливості лідерської позиції в професійному розвитку майбутнього фахівця; 2) поняття та структура лідерської позиції детально описані в цілому ряді робіт; 3) емпіричні дослідження, присвячені проблемам розвитку лідерської позиції можна виділити лише за окремими професійними напрямками. В такому контексті очевидною стає необхідність емпіричного дослідження лідерської позиції як особистісного компонента у майбутніх фахівців різних професійних напрямків.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в презентації результатів дослідження рівня розвитку лідерської позиції майбутнього фахівця як компонента його особистості. Представлене дослідження зосереджується на розкритті саме психологічного змісту лідерської позиції, що дозволить у майбутньому глибше дослідити зв'язки лідерської позиції з іншими компонентами особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З метою визначення особливостей розвитку лідерської позиції майбутніх фахівців було проведено дослідження з залученням 111 здобувачів першого рівня вищої освіти Харківського національ-

ного автодорожнього університету. Дослідження здійснювалося в рамках дисципліни “Соціологія та політологія”, яка викладалась у весняному семестрі 2020–2021 навчального році для спеціальностей: 051 Економіка, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 071 Облік і оподаткування.

В дослідженні були використані психодіагностичні методи, що були обґрунтовані в якості інструментів діагностики лідерської позиції в роботах Л. Шевцової та І. Костири. Зокрема було використано: методика “Самооцінка лідерства М. Фетіскіна, В. Козлова, Г. Мануйлова”, методика “Самооцінка біполярної ефективності керівництва М. Фетіскіна”, методика “Діагностика лідерських здібностей Є. Жарикова, Є. Крушельницького”, методика “Опитувальник самоактуалізації Е. Шострома”, методика “Багатофакторний опитувальник лідерства Б. Басса, Б. Аволіо”, методика “Дослідження макіавеллізму особистості Р. Крісті, Ф. Гейс”, методика “Оцінка комунікативних й органі-заторських здібностей особистості КОЗ-2 В. Синявського, Б. Федоришина”, методика “Дослідження мотивації досягнення успіху Т. Елерса”.

Комплексне оцінювання з використанням наведених вище методик дозволяє визначити рівень розвитку лідерської позиції за такими її показниками:

- мотиваційний (мотивація досягнення

успіху, спрямованість на самоактуалізацію, активність);

- особистісний (розвинені комунікативні та організаційні здібності, висока самооцінка лідерських якостей та здібностей, помірний рівень макіавеллізму);

- діяльнісний (здатність брати відповідальність).

За результатами проведеного дослідження отримані дані було узагальнено за визначеними показниками та виділено загальний рівень розвитку лідерської позиції. Високий рівень лідерської позиції може бути констатований тільки у респондентів, що мають високий рівень розвитку за всіма трьома показниками. Середній рівень лідерства може бути визначений у майбутніх фахівців, що характеризуються середнім та високим рівнем за визначеними показниками (1 середній та 2 високі; 2 середній та 1 високий; 3 середніх). Низький рівень розвитку лідерської позиції визначається, якщо хоча б за одним показником визначено низький рівень розвитку. Як вже неодноразово відзначалося, лідерська позиція є комплексним утворенням, і низький рівень розвитку хоча б за одним показником порушує здатність майбутнього фахівця до прояву якісного лідерства.

В таблиці 1 наведено результати дослідження за показниками лідерської позиції у майбутніх фахівців.

Таблиця 1

Рівень розвитку показників лідерської позиції у майбутніх фахівців

Показник	Рівень (у %)		
	Низький	Середній	Високий
Мотиваційний	27,9	53,1	18,9
Особистісний	25,2	44,1	30,6
Діяльнісний	18,9	66,6	14,4

Відповідно до отриманих даних найкраще розвиненим є особистісний показник лідерської позиції. Більше 30% майбутніх фахівців характеризуються наявністю високого рівня розвитку особистісних рис, що пов'язані з реалізацією лідерської позиції. Це є свідченням того, що у сучасних здобувачів є якості, які необхідно розвивати через створення спеціальних умов.

Найгірше розвиненим виявився діяльнісний показник лідерської позиції. Лише

14,4% респондентів реалізовували в своїй діяльності лідерські ролі, мають досвід лідерства та розуміють його значення.

Також невисокі значення були отримані за мотиваційним показником. Лише 18,9% майбутніх фахівців на мотиваційному рівні готові до реалізації лідерської позиції.

На основі узагальнення результатів за окремими показниками було визначено розподіл респондентів за рівнем розвитку лідерської позиції (рис. 1).

Таким чином було визначено, що більшість майбутніх фахівців (50%) володіє середнім рівнем розвитку лідерської позиції. Відповідно до результатів дослідження наукового колективу на чолі з О. Романовським цей рівень розвитку лідерської позиції характе-

ризується своєю нестійкістю [2; 5]. Майбутній фахівець із середнім рівнем лідерської позиції ніби готовий до її прояву гіпотетично, але зможе її проявити тільки за сприятливих умов. В ситуації ж кризи або невизначеності він скоріше за все обере шлях послідовника.

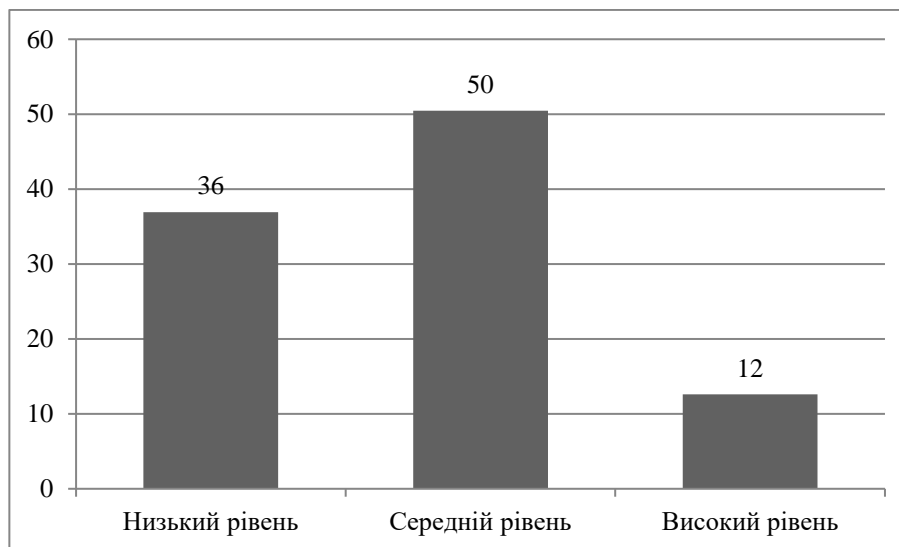

Рис. 1. Розподіл майбутніх фахівців за рівнем сформованості лідерської позиції (%)

Отримані дані вказують на наявність великого потенціалу для розвитку лідерської позиції майбутніх фахівців, який потребує цілеспрямованого педагогічного впливу.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. В ході проведення дослідження було визначено, що лідерська позиція являє собою комплексне утворення, всі компоненти якого тісно пов'язані з проявами особистості майбутнього фахівця. Лідерська позиція може та має розвиватися тільки в контексті загального особистісного розвитку людини.

Розширено уявлення про рівень сформованості лідерської позиції у майбутніх фахівців різних професійних спрямувань.

Проведене дослідження продемонструвало, що абсолютна більшість майбутніх фахівців характеризуються наявністю необхідних для розвитку лідерської позиції особистісних рис, але їхній досвід в процесі здобуття освіти не дає можливості приміряти на себе роль лідера, що негативно впливає на їхню мотивацію розвитку лідерства. Як результат, більшість майбутніх фахівців володіють середнім рівнем розвитку лідерської позиції, що знижує шанси її прояву у професійній діяльності.

Отримані результати окреслюють коло завдань для сучасної педагогіки, а саме в сфері створення в закладах освіти умов для лідерської самореалізації майбутніх фахівців.

Список літератури:

1. Бреус Ю. Психологічний аналіз феномену “лідерська позиція” викладача закладу вищої освіти [електронний ресурс] / Ю. Бреус // International Scientific Journal of Universities and Leadership. – Режим доступу: <http://elite-journal.org/rozdil-2-rozvitok-liderstva>

-dlya-osviti/

2. Гура Т. В. Дослідження лідерської позиції у майбутніх інженерів в ВТНЗ: результати експерименту / Т. В. Гура, І. В. Костира // Міжнародний науковий журнал Науковий огляд. –2017. – №11(32)

3. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII “Про вищу освіту” [електронний

ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 15.12.2020)

4. Проект Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf (дата звернення: 15.12.2020)

5. Романовський О. Г. Формування лідерської позиції майбутніх інженерів у закладах вищої технічної освіти: навч. посібник / О. Г. Романовський [та ін.] ; ред. О. Г. Романовський ; Нац. техн. ун-т “Харків. політехн. інститут”. – Харків : НТУ “ХПІ”. – 2018. – С. 194

6. Райхель Дж. Зміна керівної посади в неурядових організаціях: приклади / Дж. Райхель // Журнал корпоративної відпо-відальності та лідерства. – 2018. – 5(1) – С. 86–104

7. Ріяді Н. Побудова позитивної ідентичності лідера: набуття лідерської позиції та прийняття іншими / Ріяді Н., Асакарунія Д. А., Віджая Ф., Ріантопутра К. Д. // Лідерство для високої продуктивності в Азії. – 2019. – С. 65–88

8. Салімулліна Є. В. Лідерська позиція як результат професійного розвитку педагога / Салімулліна Є. В., Зацарінна Є. І., Ніколенко Д. А. // Журнал розвитку та досконалості талантів. – 2020. – №12(3с) – С. 3195–3202

9. Шелестова Л. Формування лідерської позиції професіоналів у вищих навчальних закладах / Шелестова, Л., Костира І., Федяєва В., Бричок С., Богомоллова М., Томашевська І. // Postmodern Openings. – 2020. – №2(11). – С. 145–160

References:

1. Breus, Yu. “Psychological analysis of the phenomenon of “leadership position” of a teacher of higher education”, International Scientific Journal of Universities and Leadership,

available at: <http://elite-journal.org/rozdil-2-rozvitok-liderstva-dlya-osviti/> (Date: 21.10.2021)

2. Hura, T. V., Kostyria, I. V. (2017), “Research of the leading position of future engineers in higher educational institutions: results of the experiment”, International Scientific Journal Scientific Review, no. 11(32)

3. Law of Ukraine of 01.07.2014 № 1556-VII “On higher education”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Date: 21.10.2021)

4. Draft Strategy for the Development of Higher Education of Ukraine for 2021–2031, available at: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf (Date: 21.10.2021)

5. Romanovskiy, O. H., Hura, T. V., Reznik, S. M., Panfilov, Yu. I., Cherkashyn, A. I., Kostyria, I. V., & Bondarenko, V. V. (2018), “Formation of a leading position of future engineers in institutions of higher technical education”, p. 194

6. Reichel, J. (2018), “Succession of Leadership Position in Non-governmental Organisations: Case studies”, Journal of Corporate Responsibility and Leadership, no. 5(1), pp. 86–104

7. Riyadi, N., Asakarunia, D. A., Wijaya, F., & Riantoputra, C. D. (2019), “The construction of positive leader identity: Acquiring a leadership position and being accepted by others”, In Leading for high performance in Asia, pp. 65–88

8. Salimullina, E. V., Zatsarinnaya, E. I., & Nikolenko, D. A. (2020), “Leadership Position as a Result of the Professional Development of an Educator”, Journal of Talent Development and Excellence, no. 12(3s), pp. 3195–3202

9. Shelestova, L., Kostyria, I., Fedyaeva, V., Brychok, S., Bohomolova, M. and Tomashevs'ka, I. (2020), “Formation of the Leadership Position of Professionals in Higher Education Institutions”, Postmodern Openings, no. 2(11), pp. 145–160

Стаття надійшла до редколегії 24.11.2021